

C56 – CUL5

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

14 november 2002

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR CULTUUR, MEDIA EN SPORT

Vraag om uitleg van de heer Marino Keulen tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de aangekondigde spellinghervorming

Commissie voor Cultuur, Media en Sport

Donderdag 14 november 2002

WAARNEMEND VOORZITTER : De heer Dany Vandebossche

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 13.16 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Marino Keulen tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de aangekondigde spellinghervorming

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Keulen tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de aangekondigde spellinghervorming.

De heer Keulen heeft het woord.

De heer Marino Keulen : Mijnheer de minister, mijnheer de voorzitter, geachte collega's, deze vraag ligt in de lijn der verwachtingen. Men weet enkel nooit precies wie ze zal stellen. Ik kan het onderwerp niet zo maar stilzwijgend voorbij laten gaan.

Mijnheer de minister, in De Standaard van 5 november stond in het 'been van de een', de plaats waarvan we allemaal van dromen, de titel : 'Van Grembergen wil nieuwe spelling herzien'. We konden er niet naast kijken.

Op zich is het niet vreemd dat een minister van Cultuur zich uitlaat over de taal, het gebruik ervan en over alles dat daarmee te maken heeft. Ik herinner me nog zeer goed dat ik in 1986 als jong broekje op het kabinet van Cultuur van toenmalig minister Dewael belandde. Ik zocht er letterlijk en figuurlijk mijn weg. Ik vond er een lijstje met de bevoegdheden van wat toen nog de gemeenschapsminister van Cultuur heette. Het viel me op dat de eerste formele bevoegdheid van de minister 'de

zorg en de luister van de taal' was. Dat stond daar met stip op één genoteerd. Het is trouwens de eerste materie die in 1970 naar de toenmalige Cultuurgemeenschap werd overgeheveld.

Mijnheer de minister, het stoort me dan ook niet dat u daarover een opinie ventileert. Het is zelfs vanzelfsprekend. Uw uitspraken hebben echter voor koekenbak – of koekebak – gezorgd. Er is een hele polemiek ontstaan. Op de Nederlandse televisie werd naar aanleiding van de uitspraken van de 'Belgische' minister van Cultuur – zo werd u daar genoemd – een debat gevoerd over de spelling. Het programma was zeer interessant. Het mooie was dat iedereen wel iets anders voorstond en niemand op dezelfde plaats wilde landen. U hebt dus duidelijk heel wat in beweging gebracht.

Als we het dossier goed bekijken, is er geen goede kant meer aan. Voor elke stelling valt wel iets te zeggen. Zelf sta ik niet achter uw uitspraken. Vrij recente regelgeving – en dat is hier het geval – moet met rust gelaten worden. Regels moeten worden gerespecteerd, tenzij ze compleet idioot zijn.

Spellingregels zijn op zich al onnatuurlijk. Taal is immers synoniem van spontaneïteit, het uitdrukken van gevoelens, opinies, visies, emoties, enzovoort. Men wil daar structuur in aanbrengen door een soort 'taalwiskunde'. Die taalwiskunde zet een rem op de spontaneïteit.

De regels bestaan echter. Ze bieden duidelijkheid. Ze moeten dan ook worden gerespecteerd, zeker als we de maatschappelijke context in overweging nemen. Ondertussen hebben heel wat mensen die regels op school geleerd. Er werden heel wat boeken conform die nieuwe regels gedrukt. Handboeken die handelen over spelling worden dagelijks verkocht. Mensen worden in de logica van die regels opgeleid. Ik vraag me dan ook af waaraan u bent begonnen.

Keulen

Tijdens het programma van de heer Witteman werd de vraag gesteld of we de zaak niet moesten voorleggen aan de 'kunstenaars van de letteren', met name de auteurs. Ook zij waren aanwezig en ook zij hadden, zoals wel vaker het geval is, over alles een eigen, aparte mening.

Mijnheer de minister, wat is nu eigenlijk uw doel? Wat houdt voor u die nieuwe consensus in? Voor mij is dat niet zo duidelijk.

Een van de vorige Nederlandse staatssecretarissen, de heer Nuis, die zetelde in de eerste paars-groene regering, gaf het relaas van hoe de nieuwe spelling-regels tot stand zijn gekomen. Hij zei dat dit een aartsmoeilijk proces is. Op de eerste plaats is geen enkele regering daar zelf meester over. De Taalunie, en bij uitbreiding de IPC, is daarvoor bevoegd.

Het gaat weliswaar om één taalgebied maar ook om twee onderscheiden entiteiten. Ze lopen bovendien niet altijd samen met de staatsgrens. Benoorden en bezuiden de rivieren zijn de taalgevoeligheden nogal eens verschillend. Toch moet er worden gestreefd naar de grootste gemene deler. Heel wat academici hebben aan de hervorming gewerkt. Ten slotte werd er een akkoord bereikt en werd de knoop doorgemaakt. Een ideale oplossing wordt echter nooit bereikt, enkel iets wat werkbaar en leefbaar is.

Mijnheer de minister, als u dergelijke uitspraken doet, moet u goed weten waar u naartoe wilt. Toen minister Gabriëls gisteren werd geïnterpelleerd, zei de heer Ramon: 'Woorden zijn als kogels: eens ze zijn afgevuurd, zijn ze niet meer te stoppen'. Ik veronderstel dat u ook vindt dat uw uitspraken over het onderwerp een veel te grote dimensie hebben gekregen. De Standaard berichtte immers niet als eerste over de zaak. Het vaktijdschrift Onze Taal heeft de zaak aan het rollen gebracht.

Mijnheer de minister, ik ben voorstander van de status-quo. Ik vertegenwoordig daarmee de opinie van mijn fractie en partij. Wat was uw motivatie om deze uitspraken te doen? Wat was de onweersaanbare drang? Het is de Taalunie en de IPC die over deze zaak beslissen. De Taalunie heeft al enig voorbehoud aangetekend. Ook staatssecretaris van Leeuwen had de nodige reserves. Hebt u over de landsgrenzen heen enig formeel overleg gepleegd? Hebt u daarover gesproken met minister Vanderpoorten, die ook in de Taalunie zetelt. Had u een

doel voor ogen inzake een nieuwe consensus over de spelling?

De voorzitter : De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik heb enige jaren geleden het genoegen gehad om Germaanse te studeren bij professor Geerts. Zoals u weet, heeft hij zich zeer intens bezig gehouden met deze zaak. Sindsdien ben ik ervan overtuigd dat er niets mag worden veranderd aan de spelling. Ik discussieer er wel zeer graag over. Ik dank dan ook zowel minister Van Grembergen als de vraagsteller dat ze me daartoe de mogelijkheid bieden.

Ik moest gisteravond mijn zoon bijstaan bij de voorbereiding van zijn overhoring van Frans, die hij deze ochtend hopelijk met succes heeft doorstaan. Ik moest hem uitleggen waarom in het zinnenetje 'Les fleurs que tu as choisies' het deelwoord zich moet aanpassen aan het lijdend voorwerp als het voor het deelwoord wordt geformuleerd. De 'que' staat voor 'choisi'. 'Choisi' moet zich dus aanpassen aan 'que', dat verwijst naar 'les fleurs'. Dat is meervoud en vrouwelijk, dus moet het 'choisies' zijn. Op een bepaald ogenblik merkten we op dat het Nederlands toch gemakkelijker was. Dit is louter toeval: ik werd pas deze middag op de hoogte gebracht van deze vraag om uitleg. Vorige week deed iets gelijkaardigs zich voor met mijn dochter, die op dezelfde dag een test Engels en een test Duits had. Voor Engels moest ze alle uitzonderingen leren op de stamtijden, de verleden tijd en het voltooid deelwoord, zoals bij 'to feed-fed-fed'. Dan werd ze ook nog eens geconfronteerd in het Duits met het verschil tussen 'der', 'die' en 'das', terwijl we in het Nederlands alleen maar 'de' hebben. Dit was een interessante pedagogische oefening. Telkens was de reactie dat het Nederlands toch wel gemakkelijker was.

Wanneer men het heeft over de spelling van het Nederlands heeft men het ofwel over de logica van een taal – waarbij men de taal dan in het extreme moet vergelijken met Esperanto – ofwel over de uitspraak van een taal, het fonetisch schrijven. Wanneer men het Nederlands vergelijkt met andere levende talen, dan moet men toch vaak tot de conclusie komen dat onze taal een vrij grote logica en eenvoud heeft.

Ik denk trouwens dat er de komende jaren een hevigere strijd zal losbarsten over de eind-n dan over de tussen-n. Wie het schrijfgedrag van jongeren in mails bekijkt, merkt dat ze zich niet bezig houden

Vermeulen

met de tussen-n, maar gewoon de eind-n laten vallen, zoals in 'Kunde gij efkes kome?'

Met dit alles wil ik mijn pleidooi ondersteunen dat we die spelling met rust moeten laten. We hebben ter zake een grote overgang gekend, die iedereen zich nog visueel kan voorstellen. Dan heb ik het over de tijd waarin men 'mensen' en 'beweeging' schreef. Alles wat daarna komt is eigenlijk de moderne spelling, die hier en daar nog wat is bijgeschaafd. Af en toe is het nuttig daar een debatje over te houden. Engels, Duits en Frans overleven al enkele eeuwen min of meer ongewijzigd. Het lijkt me goed dat het Nederlands al eens één eeuw ongewijzigd overleeft. Over overleven zal het vooral gaan, meer dan over de kleine en de grote wijzigingen. Ik dank zowel de minister als de heer Keulen voor de mogelijkheid om hierover nog eens van gedachten te wisselen.

De voorzitter : Mevrouw Van Hecke heeft het woord.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik ga me niet laten verleiden tot het inhoudelijke debat over de tussen-n of andere spellingvernieuwingen waarmee we zijn geconfronteerd en die niet meer beantwoorden aan het beeld van het woord en het woord zelf. Dat is ons probleem, gezien onze leeftijd.

Ik wil u geruststellen, mijnheer de minister. Als het ging om een onweerstaanbare drang, dan wordt u volgens het strafrecht vrijgesproken. Ik wil de heer Keulen anderzijds confronteren met zijn eigen uitspraken dat woorden als kogels zijn. Hij heeft gezegd dat als iets zes jaar bestaat het te vroeg is om het te wijzigen, en dat het eerst de tijd moet krijgen om geïmplementeerd te worden. Ik zal hem ten gepaste tijde confronteren met deze uitspraak. (*Gelach*)

De heer Marino Keulen : Ik zie de bui al hangen.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Mijnheer de minister, de heer Keulen zei in het begin dat het voor de hand lag dat hier wel iemand een vraag over zou stellen. Ik heb er ook aan gedacht om dit te doen, zeker vanuit mijn positie. Indien dit een politieke uitspraak geweest was, dan had ik een aantal dossiers opgesomd en aan de minister gevraagd dat hij zijn energie daaraan zou besteden, en niet aan de tussen-n van de pannenkoeken. Ik vond dat men hier ten onrechte een politieke context aan koppel-

de. Het verheugt me wel dat de heer Keulen deze vraag stelt.

Hebt u de bedoeling om daadwerkelijk iets te doen met uw uitspraak, mijnheer de minister? Had u een politieke bedoeling met die uitspraak? Gaat u daarvoor contacten leggen? Of heeft dit niets te maken met een politieke uitspraak van een minister van Cultuur? Gaat het over een uitspraak van een liefhebber van taal, die zich eigenlijk niet meer de pretentie kan aanmeten correct te schrijven? Dat doet ons af en toe wel eens pijn. We hebben heel wat pogingen gedaan om correct te schrijven, maar we slagen daar vandaag niet altijd meer in.

De voorzitter : De heer Aers heeft het woord.

De heer Wilfried Aers : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik denk dat u gelijk had met uw opwelling. Ik erger me ook dood aan alles wat er al is gebeurd met onze taal. Ik behoor tot een generatie die nu al toe is aan de vierde of vijfde taalverandering. Ik heb ook nog met 'sch' moeten schrijven. De heer Keulen heeft gelijk wanneer hij zegt dat het verstandig is om de spellingregels te laten rusten. De kinderen die nu naar school gaan beginnen nu een beetje te leren hoe het gaat met die tussen-n. Ik weet het niet. Ik gebruik het Groene Boekje wanneer ik een brief moet schrijven. Maar ik denk aan die kinderen en die studenten. Om godswil, blijf er nu een tijdje af.

De voorzitter : Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, geachte leden, wat is het leuk om eens te kunnen praten over taal. Dat is mijn eerste opwelling nu.

Op een bepaald ogenblik heeft de hoofdredacteur van Onze Taal, de heer Permentier, me een aantal vragen gesteld, maar niet met de bedoeling dat dit de voorpagina van De Standaard zou halen. Hij heeft me gevraagd hoe ik over taal denk. Iedereen in dit parlement weet hoe ik tegenover taal sta. Hij zal dat waarschijnlijk aan mij hebben gevraagd om ook eens van een minister van Cultuur te horen hoe liefhebbend iemand over taal kan praten, ook als hij in de politiek staat. Op die manier was dat misschien wel nieuws.

Hij heeft me gevraagd wat mijn houding was tegenover de taalevolutie die zich heeft voorgedaan. Hij vroeg me hoe ik stond tegenover de c en de k, en tegenover de tussen-n. Hij wou weten of ik de operatie van 1995 een ongelooflijk mooie operatie

Van Grembergen

vond. Uit de volheid van mijn hart heb ik hem geantwoord dat ik dit niet vond. Het beeld dat u gebruikte is ook het beeld dat ik wil gebruiken : met betrekking tot die tussen-n heeft men een aantal wiskunderegels geïntroduceerd die naar mijn mening passen als een tang op een varken.

Ik stel me een gelijkaardige ingreep voor aan het belfort in Brugge. Men zou bijvoorbeeld de tinnen van het belfort wat kunnen wijzigen om de vorm wiskundig wat mooier te maken. In dat geval zou heel Brugge en Vlaanderen gewagen van barbaarij. Maar omdat het over taal gaat en er in Vlaanderen en Nederland zo weinig taalzorg en behoedzaamheid inzake taal is, en zo weinig koestering van de taal, heb ik dat zo gezegd. Tot mijn verbazing kwam dit een maand nadien op de voorpagina van De Standaard. Ik betreur niet dat ik dat heb gezegd. Ik merk immers aan de tientallen mails hoeveel mensen zich toch nog bekommeren om de taal, met hoeveel liefde en koestering ze erover praten. De helft van de schrijvers zegt dit schitterend te vinden, terwijl de andere helft me bezweert er af te blijven. Leerkrachten zeggen me dat ze het al zo moeilijk hebben. Nu zijn ze het gewoon om de nieuwste regels uit te leggen en komt er een nieuwe generatie die dit heeft aangeleerd.

Was het mijn bedoeling om in de interministeriële conferentie en in de Taalunie de oorlog te verklaren aan de spelling van 1995 ? Neen. Het is mijn bedoeling de discussie over de taal levendig te houden. Ik wil niets veranderen om te veranderen. Ik wil dat we, zoals in Frankrijk en in Duitsland gebeurt, over onze taal kunnen spreken als over een deel van ons nationaal patrimonium. Ik hoop dat ik een steentje kan bijdragen tot de discussie over onze taal en over de manier waarop ze wordt gevoed.

Ik zou deze discussie inhoudelijk wat willen uitbreiden. Ik besef uiteraard dat ik daarmee de context van deze vraag om uitleg verlaat. Ik merk namelijk dat er in Vlaanderen steeds meer non-sensicaal en beschamend Nederlands wordt gesproken. Ik merk tevens dat in Holland steeds meer geforceerde keelklanken worden geproduceerd die haaks staan op de natuurlijke taalvorming zoals ze zich tot en met de jaren zestig in Nederland heeft voorgedaan. Indien we hierover een discussie kunnen voeren, heb ik iets bereikt.

Ik heb dit onderwerp niet bij de andere leden van de Vlaamse regering aangekaart. Ik heb geen overleg met minister Vanderpoorten of met de leden

van de Nederlandse regering gehad. Achteraf heb ik wel gelijk gekregen van de Nederlandse staatssecretaris Van Leeuwen. Ondertussen verkeert staatssecretaris Van Leeuwen evenwel niet langer in een positie om dit onderwerp op de agenda te plaatsen. Minister Vanderpoorten heeft daarentegen een zeer pragmatisch standpunt ingenomen. Ze heeft verklaard dat dit onderwerp momenteel niet aan de orde is.

Persoonlijk blijf ik bij mijn oorspronkelijke ideeën. Ik zal deze ideeën ter sprake brengen tijdens de vergaderingen van het comité van ministers van de Nederlandse Taalunie. Het is evenwel niet mijn bedoeling om tegen 2005 grote veranderingen door te voeren. Ik wil enkel dat er weer met meer intensiteit en met meer kracht over de taal in het algemeen zou worden gesproken. Tijdens deze discussies wil ik me geenszins tot wiskundige of grammaticale regels beperken. Ik wil gesprekken voeren over wat de heer Keulen daarnet de luister van de taal heeft genoemd.

Ik heb onverwacht veel reacties op mijn verklaringen gekregen. Ik denk eigenlijk dat elke minister op bedevaart naar Lourdes of naar Edingen zou trekken om op een dergelijke manier de eerste pagina van De Standaard te halen.

De voorzitter : De heer Keulen heeft het woord.

De heer Marino Keulen : Voor alle duidelijkheid zou ik het antwoord van de minister nog even willen samenvatten. Tenslotte zijn woorden als kogels. Eens afgevuurd, zijn ze niet meer te stoppen. Ik denk dan ook dat de buitenwereld een duidelijk signaal moet krijgen.

Veel mensen verwachten een gedeeltelijke hervorming van de spellingregels. Mogen we ons inderdaad op korte termijn aan een wijziging van de regel op de verbindings-n verwachten ? Zal de bestaande regel op de helling worden geplaatst ? Zullen er nieuwe regels komen ?

De bekommernis van de minister om onze taal lijkt me een goede zaak. Het stoort me geenszins dat hij deze persoonlijke bekommernis in het kader van zijn bevoegdheden aan bod laat komen. Zult u voor een aanpassing van de spellingregels blijven ijveren, mijnheer de minister ? Ik heb alle respect voor uw gedrevenheid. Ik wil er echter op wijzen dat de woorden van een minister steeds een extra dimensie krijgen. Ministeriële uitspraken situeren zich steeds in de formele sfeer. De vraag is dan ook of we concrete wijzigingen van de spellingregels mogen verwachten.

Minister Paul Van Grembergen : Ik ben niet van plan om de spellingregels te wijzigen. Ik zal het comité van ministers van de Nederlandse Taalunie mijn mening te kennen geven. Ik zal echter niet dwingend optreden. Ik wil hier geen casus belli van maken. Het is mogelijk dat ik me laat overtuigen dat alles beter bij het oude blijft. Dit zal uit de discussie moeten blijken.

De vraag is natuurlijk hoe lang alles bij het oude kan blijven. Aangezien elke taal en elke spelling leeft, zullen we op een bepaald ogenblik weer eens een aantal conclusies moeten trekken. Dit betekent uiteraard niet dat de regels 4 keer per generatie moeten wijzigen.

De taal maakt deel uit van ons nationaal patrimonium. Wijzigingen in de taal kunnen niet op wiskundige formules worden gebaseerd. De regels over de verbindings-n die in 1995 tot stand zijn gekomen, zijn op een wiskundige formule gebaseerd. Dit stoort me mateloos. Indien ik kan bekomen dat dergelijke formules in de toekomst niet meer aan bod zullen komen, heb ik iets bereikt.

De heer Marino Keulen : Mijnheer de minister, als ik u goed begrijp, zijn vrijblijvende gesprekken mogelijk, maar zult u geen formele stappen zetten.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer Keulen, uw samenvatting klopt perfect.

De voorzitter : De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen : Ik zou hier nog iets aan willen toevoegen. Aangezien ik de bezorgdheid van de minister om een heldere en correcte taal deel, vind ik dat hij een zeer mooi antwoord heeft gegeven.

Misschien is dit wel een historisch moment. Tot op heden is vooral over de zin en onzin van de dt-regel gesproken. Misschien zal de verbindings-n in de toekomst ook een klassiek voorbeeld worden dat in alle discussies over de zoektocht naar een mooie taal aan bod zal komen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 13.43 uur.*
